

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

19 octombrie 2017*

„Trimitere preliminară – A șasea directivă TVA – Directiva 2006/112/CE – Lucrări de construcții – Departamente franceze de peste mări – Aplicabilitate a dispozițiilor determinată de dreptul național – Operațiuni de vânzare și de instalare de echipamente pe imobile – Calificare ca operațiune unică – Necompetență”

În cauza C-303/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța), prin decizia din 20 mai 2016, primită de Curte la 30 mai 2016, în procedura

Solar Electric Martinique

împotriva

Ministre des Finances et des Comptes publics,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnii E. Levits (raportor) și A. Borg Barthet, doamna M. Berger și domnul și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 februarie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Solar Electric Martinique, de F. Fabiani și de F. Joly, avocats;
- pentru guvernul francez, de S. Ghiandoni și de D. Colas, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de N. Gossement și de L. Lozano Palacios, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 iunie 2017,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 alineatul (5) și a articolului 6 alineatul (1) din A șasea directivă 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO 1977, L 145, p. 1), astfel cum a fost modificată prin Directiva 95/7/CE a Consiliului din 10 aprilie 1995 (JO 1995, L 102, p. 18) (denumită în continuare „A șasea directivă”), precum și a articolului 14 alineatul (3) și a articolului 24 alineatul (1) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7, denumită în continuare „Directiva TVA”), care a înlocuit, începând de la 1 ianuarie 2007, A șasea directivă.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Solar Electric Martinique, pe de o parte, și ministere des Finances et des Comptes publics (ministrul finanțelor publice, Franța), pe de altă parte, în legătură cu taxa pe valoarea adăugată (TVA) stabilită suplimentar în sarcina acestei societăți pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2005 și 31 decembrie 2007.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 3 din A șasea directivă, intitulat „Aplicarea teritorială”, prevede:

„(1) În sensul prezentei directive:

- «teritoriul unui stat membru» înseamnă teritoriul țării conform definiției prevăzute pentru fiecare stat membru la alineatele (2) și (3);

[...]

(3) Următoarele teritorii ale statelor membre individuale sunt excluse din teritoriul țării:

[...]

Următoarele teritorii ale statelor membre individuale sunt excluse, de asemenea, din teritoriul țării:

[...]

- Republica Franceză:

departamentele de peste mări;

[...]”

- 4 Articolul 5 din A șasea directivă, intitulat „Livrarea de bunuri”, prevede:

„(1) «Livrare de bunuri» înseamnă transferul dreptului de a dispune de bunuri corporale în calitate de proprietar.

[...]

(5) Statele membre pot considera livrare, în sensul alineatului (1), predarea anumitor lucrări de construcții.

[...]” [traducere neoficială]

5 Articolul 6 din A șasea directivă, intitulat „Prestarea de servicii”, prevede la alineatul (1):

„(1) «Prestare de servicii» înseamnă orice operațiune care nu constituie o livrare de bunuri în sensul articolului 5.

Aceste operațiuni pot include, *inter alia*,:

- cesiunea de bunuri necorporale, indiferent dacă acestea fac sau nu obiectul unui drept de proprietate;
- obligația de a se abține de la o acțiune sau o situație sau de a tolera o acțiune sau o situație;
- prestarea de servicii efectuată pe baza unui ordin emis de o autoritate publică sau în numele unei autorități publice sau potrivit legii.” [traducere neoficială]

6 În temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (c) din Directiva TVA, aceasta nu se aplică în cazul departamentelor franceze de peste mări.

7 Articolul 14 alineatul (3) din Directiva TVA a preluat termenii articolului 5 alineatul (5) din A șasea directivă.

8 În temeiul articolului 24 alineatul (1) din Directiva TVA, „[p]restare de servicii” înseamnă orice operațiune care nu constituie o livrare de bunuri.

Dreptul francez

9 Potrivit termenilor articolului 256 punctul IV alineatul 1 din code général des impôts (Codul general al impozitelor, denumit în continuare „CGI”), în formularea aplicabilă impozitelor în discuție în litigiul principal, „lucrările de construcție [...] sunt considerate prestări de servicii supuse [TVA-ului]”.

10 Articolul 266 din acest cod prevede:

„1. Baza de impozitare este constituită:

[...]

f. în ceea ce privește lucrările de construcții, din valoarea contractelor, a facturilor detaliate sau a facturilor;

[...]”

11 Articolul 268 bis din codul menționat prevede:

„Atunci când o persoană efectuează în mod concurent operațiuni care se raportează la mai multe categorii prevăzute la articolele din prezentul capitol, cifra sa de afaceri se stabilește prin aplicarea în cazul fiecărui grup de operațiuni a normelor stabilite prin aceste articole.”

12 Potrivit termenilor articolului 295 din CGI:

„1. Sunt scutite de [TVA]:

[...]

5° În departamentele Guadelupa, Martinica și Réunion:

- a. Importurile de [...] produse a căror listă este stabilită prin ordine comune ale ministrelor de l'économie et des finances [ministrul economiei și finanțelor] și ale ministrelor [...] chargé des départements d'outre-mer [ministrul însărcinat cu departamentele de peste mări];
- b. Vânzările [...] de produse de fabricație locală analoage celor al căror import în departamentele menționate mai sus este scutit în temeiul dispozițiilor care precedă;

[...]”

13 Articolul 50 duodécies punctul I din anexa IV la CGI menționează, printre produsele al căror import în departamentele Guadelupa, Martinica și Réunion poate avea loc cu scutire de TVA, „dispozitivele fotosensibile cu semiconductori, inclusiv celulele fotovoltaice, chiar asamblate în module sau montate în panouri”.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

14 Solar Electric Martinique, al cărei obiect de activitate este în special vânzarea și instalarea de echipamente legate de energia solară în departamentul Martinica, a supus TVA-ului operațiunile de instalare pe acoperișul imobilelor de locuit a unor panouri fotovoltaice și a unor instalații solare pentru încălzirea apei numai în limita costului serviciilor de instalare.

15 În urma unei verificări privind perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2005 și 31 decembrie 2007, administrația fiscală a considerat că operațiunile respective aveau caracterul unor lucrări de construcții și trebuiau, prin urmare, să includă costul echipamentelor furnizate. În consecință, această administrație a rectificat baza impozabilă a acestor operațiuni.

16 La 21 septembrie 2010, Solar Electric Martinique a formulat la tribunal administrativ de Fort-de-France (Tribunalul Administrativ din Fort-de-France, Franța) o acțiune prin care solicita degrevarea de TVA-ul suplimentar care îi fusese impus ca urmare a acestei rectificări.

17 Întrucât acțiunea sa fost respinsă printr-o decizie din 26 iunie 2012, Solar Electric Martinique a formulat apel împotriva acesteia în fața cour administrative d'appel de Bordeaux (Curtea Administrativă de Apel din Bordeaux, Franța), care, printr-o hotărâre din 10 iulie 2014, a respins calea de atac cu care fusese sesizată.

18 Solar Electric Martinique a formulat recurs în fața Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța), susținând în special că respectiva cour administrative d'appel de Bordeaux (Curtea Administrativă de Apel din Bordeaux) a săvârșit o eroare de drept hotărând că lucrările de instalare a panourilor fotovoltaice și a instalațiilor solare pentru încălzirea apei efectuate de ea constituiau lucrări de construcții, în condițiile în care aceste echipamente pot fi montate fără a provoca avarii grave imobilului în cauză și nu însoțesc în mod obișnuit construcția de clădiri.

19 Instanța de trimitere arată că operațiunile de vânzare și de instalare a echipamentelor menționate la articolul 295 din CGI și la articolul 50 duodécies punctul I din anexa IV la acest cod sunt supuse TVA-ului numai în limita costului operațiunilor de instalare, cu excluderea costului de achiziționare a

echipamentelor, cu excepția situației în care se consideră că aceste operațiuni de instalare au caracterul unor prestări de lucrări de construcții, caz în care aceste operațiuni sunt supuse TVA-ului până la concurența prețului total facturat cumpărătorului.

- 20 Această instanță precizează că, deși articolul 295 din CGI se aplică doar în departamente de peste mări, cu alte cuvinte, nu intră în domeniul de aplicare teritorial al celei de A șasea directive, dispozițiile articolului 256 din acest cod, referitoare la lucrările de construcții, se aplică și în Franța metropolitană și asigură transpunerea în dreptul francez a articolului 5 alineatul (5) și a articolului 6 alineatul (1) din A șasea directivă, ale căror dispoziții au fost preluate la articolul 14 alineatul (3) și la articolul 24 alineatul (1) din Directiva TVA.
- 21 Potrivit instanței de trimitere, este necesar să se urmărească o aplicare uniformă a dispozițiilor acestor directive în cadrul Uniunii Europene. Prin urmare, deși litigiul pe care trebuie să îl soluționeze privește operațiuni realizate în afara domeniului de aplicare teritorial al acestor directive, se ridică problema dacă vânzarea și instalarea panourilor fotovoltaice și a instalațiilor solare pentru încălzirea apei pe imobile sau în vederea alimentării imobilelor cu energie electrică sau cu apă caldă constituie o operațiune unică având caracterul unor lucrări de construcții, în sensul directivelor menționate.
- 22 În aceste condiții, Conseil d'État (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[V]ânzarea și instalarea panourilor fotovoltaice și a instalațiilor solare pentru încălzirea apei pe imobile sau în vederea alimentării imobilelor cu energie electrică sau cu apă caldă constituie o operațiune unică având caracterul unor lucrări de construcții în sensul articolului 5 alineatul (5) și al articolului 6 alineatul (1) din [A șasea directivă], devenite articolul 14 alineatul (3) și articolul 24 alineatul (1) din Directiva [TVA]?”

Cu privire la competența Curții

- 23 Din decizia de trimitere reiese că faptele aflate la originea litigiului principal se situează în întregime în departamentul Martinica, acesta fiind unul dintre departamentele de peste mări ale Republicii Franceze.
- 24 În temeiul articolului 3 alineatul (3) din A șasea directivă și al articolului 6 alineatul (1) litera (c) din Directiva TVA, departamentele respective sunt excluse în mod explicit din domeniul de aplicare al acestor directive.
- 25 În această privință, trebuie amintit că Curtea s-a declarat în mai multe rânduri competentă să statueze asupra cererilor de decizie preliminară referitoare la dispoziții de drept al Uniunii în cazuri în care situația de fapt din litigiul principal se afla în afara domeniului de aplicare al dreptului Uniunii, însă în care aplicabilitatea respectivelor dispoziții de drept fusese determinată de dreptul național ca urmare a trimiterii realizate de acesta din urmă la conținutul acelor dispoziții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, punctul 17 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 18 octombrie 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, punctul 45).
- 26 Astfel, atunci când o legislație națională se conformează, pentru soluționarea unor situații care nu intră în domeniul de aplicare al unui anumit act al Uniunii, soluțiilor reținute de actul menționat, există un interes cert al Uniunii ca, pentru evitarea unor viitoare divergențe de interpretare, dispozițiile preluate din acel act să primească o interpretare uniformă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iulie 2011, Agafitei și alții, C-310/10, EU:C:2011:467, punctul 39 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 18 octombrie 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, punctul 46).

- 27 Așadar, o interpretare de către Curte a dispozițiilor dreptului Uniunii în situații care nu intră în domeniul de aplicare al acestuia se justifică atunci când aplicabilitatea acelor dispoziții în privința unor asemenea situații a fost determinată de dreptul național în mod direct și necondiționat pentru a asigura un tratament identic acestor situații și situațiilor care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, punctul 19 și jurisprudența citată).
- 28 În speță, instanța de trimitere dorește să afle dacă vânzarea și instalarea de panouri fotovoltaice și de instalații solare pentru încălzirea apei pe imobile sau în vederea alimentării imobilelor cu energie electrică sau cu apă caldă constituie o operațiune unică având caracterul unor lucrări de construcții, în sensul celei de A șasea directive și al Directivei TVA, precizând totodată, pe de o parte, că articolul 256 din CGI ar asigura transpunerea în dreptul național a dispozițiilor relevante din directivele menționate și, pe de altă parte, că aceste noțiuni ar avea aceeași sferă de aplicare în ceea ce privește departamentele de peste mări, teritorii excluse în mod explicit din domeniul de aplicare al directivelor menționate.
- 29 Se poate, cu siguranță, avea în vedere existența unui interes al Uniunii ca, pentru evitarea unor viitoare divergențe de interpretare, noțiunea de lucrări de construcții, precum și cea de operațiune unică având caracterul unor lucrări de construcții să primească o interpretare uniformă.
- 30 Cu toate acestea, după cum a subliniat și avocatul general la punctele 41-44 din concluziile prezentate, în primul rând, nu se poate considera că dispozițiile relevante ale celei de A șasea directive și ale Directivei TVA au fost transpuse prin articolul 256 din CGI.
- 31 Astfel, în timp ce articolul 5 alineatul (5) din A șasea directivă și articolul 14 alineatul (3) din Directiva TVA prevăd posibilitatea statelor membre de a considera predarea anumitor lucrări de construcții ca o livrare de bunuri, articolul 256 din CGI prevede, dimpotrivă, că lucrările de construcții sunt calificate ca prestări de servicii.
- 32 În al doilea rând, articolele 256 și 295 din CGI nu pot constitui, în sensul jurisprudenței amintite la punctul 27 din prezenta hotărâre, o trimitere directă și necondiționată la respectivele dispoziții relevante din aceste directive.
- 33 Pe de o parte, alegerea efectuată prin articolul 256 din CGI permite numai să se deducă *a contrario* că lucrările de construcții, ca de altfel toate operațiunile care nu constituie o livrare de bunuri, intră în domeniul de aplicare al articolului 6 alineatul (1) din A șasea directivă și al articolului 24 alineatul (1) din Directiva TVA.
- 34 Pe de altă parte, articolul 295 din CGI, prin acordarea unui regim de scutire derogatoriu de la regulile aplicabile pe teritoriul metropolitan francez în cazul livrărilor de bunuri realizate în teritoriile excluse în mod explicit din domeniul de aplicare al celei de A șasea directive și al Directivei TVA, nu poate fi considerat ca operând o trimitere directă și necondiționată la dispozițiile acestor directive.
- 35 Cererea de decizie preliminară a fost introdusă de altfel tocmai pentru că există, în ceea ce privește departamentele de peste mări în cazul cărora nu se aplică A șasea directivă și Directiva TVA, dispoziții speciale care prevăd scutirea în privința vânzării de panouri fotovoltaice și de instalații solare pentru încălzirea apei.
- 36 În consecință, în ceea ce privește soluțiile date unor situații care nu intră în domeniul de aplicare al respectivelor acte ale Uniunii, legislația națională în discuție în litigiul principal nu se conformează celor reținute atât de A șasea directivă, cât și de Directiva TVA, în condițiile în care acordă o scutire care nu este prevăzută de aceste directive. Prin urmare, nu s-ar putea considera că aplicabilitatea dispozițiilor directivelor menționate a fost determinată de dreptul național în mod direct și necondiționat în privința unor situații care nu intră în domeniul de aplicare al aceluiași directive.

- 37 În aceste condiții, este necesar să se constate că Curtea este necompetentă să răspundă la întrebarea adresată de Conseil d'État (Consiliul de Stat).

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 38 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă să răspundă la întrebarea adresată de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța) prin decizia din 20 mai 2016.

Semnături